

DOSTÁL CONSULTING

EXCELLENCE IN HEALTH & PHARMA

Zdravotnické právo: Informovaný souhlas, komunikace s pacientem

Online seminář

JUDr. Ondřej Dostál, Ph.D., LL.M.

Program

- **Právní zdroje, definice**
- **Smluvní vztah lékař-pacient podle nového občanského zákoníku**
- **Obsah a forma poučení pacienta, informovaný souhlas**
- **Práva a povinnosti pacienta podle zákona o zdravotních službách**
- **Děti a pacienti s omezenou svéprávností, práva a povinnosti zákonných zástupců**
- **Dříve vyslovená přání a jejich závaznost pro lékaře**
- **Pojem vnitřního řádu poskytovatele, závaznost povinností pro pacienty a návštěvy**
- **Pacienti-samoplátci, poučení o ceně služeb a povinnost zaplatit cenu péče nehrazené**

Zdroje:

Sledujte <https://www.zdravopravo.cz/kontinualni-vzdelavani-ve-zdravotnictvi/>

Právní zdroje

- **Zákon 372/2011 Sb.**
  - Definice <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2011-372#p2>
  - Práva pacienta <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2011-372#f4437234>
  - Poučení a souhlas <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2011-372#p31>
  - Povinnosti pacienta <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2011-372#p41>
  - Povinnosti poskytovatele <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2011-372#p45>
  - Odmítnutí a ukončení péče <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2011-372#p48>
- **Další předpisy**
  - NOZ, Péče o zdraví <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89#p2636>
  - ZoVZP, práva pojištěnce <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1997-48#p11>

Definice: Lege artis

- **ZoZS, § 4 odst. 5)**
  - Náležitou odbornou úrovní se rozumí poskytování zdravotních služeb **podle pravidel vědy a uznávaných medicínských postupů**, při respektování individuality pacienta, s ohledem na **konkrétní podmínky a objektivní možnosti**.
- **NOZ, § 2642 odst. I, objektivní standard**
  - Poskytovatel postupuje podle smlouvy s péčí řádného odborníka, a to i v souladu s pravidly svého oboru
- **NOZ § 2645**
  - Poskytovatel odpovídá za to, že splní své povinnosti s péčí řádného odborníka; k ujednáním, která to vylučují nebo omezují, se nepřihlíží.

Definice: Pacient, ošetřující zdravotník, ILP

- § 3
  - (1) **Pacientem** se rozumí fyzická osoba, které jsou poskytovány zdravotní služby.
  - (2) **Ošetřujícím zdravotnickým pracovníkem** se rozumí zdravotnický pracovník, který navrhuje, koordinuje, poskytuje a vyhodnocuje individuální léčebný postup u konkrétního pacienta a koordinuje poskytování dalších potřebných zdravotních služeb.
  - (3) **Individuálním léčebným postupem** se rozumí poskytování zdravotních služeb, včetně jednotlivých zdravotních výkonů, v logické a časové posloupnosti konkrétnímu pacientovi, včetně jejich možných variant a metod. Součástí individuálního léčebného postupu je zejména diagnostická rozvaha, návrh léčby, včetně léčebně rehabilitační péče a doporučení dalšího postupu při poskytování zdravotních služeb. Součástí individuálního léčebného postupu je i léčebný režim, kterým se rozumí soubor opatření, která podporují léčbu a minimalizují její možná rizika, včetně doporučení úpravy životního stylu.

Definice: Neodkladná péče

- **Definice neodkladné péče v § 5 odst. 1) ZoZS**
  - a) neodkladná péče, jejímž účelem je **zamezit nebo omezit vznik náhlých stavů, které bezprostředně ohrožují život nebo by mohly vést k náhlé smrti nebo vážnému ohrožení zdraví,**
    - nebo způsobují **náhlou nebo intenzivní bolest**
    - nebo **náhlé změny chování pacienta**, který ohrožuje sebe nebo své okolí,
  - d) plánovaná péče, která není zdravotní péčí uvedenou (výše)
- **Právní význam definice:**
  - Ošetřování bezvědomého, dítěte, nesvéprávného bez souhlasu
  - Povinnost přijmout pacienta i přes „kapacitní důvody“
  - Povinnost ošetřit i nepojištěnce, nebo v nesmluvním ZZ
  - Nemožnost zařadit na čekací listinu dle nařízení „o časové a místní“

NOZ: Osobnost a svéprávnost

- **§ 15**

- (1) Právní osobnost je způsobilost mít v mezích právního řádu práva a povinnosti.
- (2) Svéprávnost je způsobilost nabývat pro sebe vlastním právním jednáním práva a zavazovat se k povinnostem (právně jednat).

- **§ 23**

- Člověk má právní osobnost od narození až do smrti.

- **Definice:**

- Od narození...
- Do smrti...

NOZ, nezletilí, nesvéprávní

▪ § 31 NOZ, nezletilí

- Má se za to, že každý nezletilý, který nenabyl plné svéprávnosti, je způsobilý k právním jednáním co do povahy přiměřeným rozumové a volní vyspělosti nezletilých jeho věku.

▪ Dospělí a svéprávnost: Více postupných kroků:

- Plná svéprávnost (svéprávný jedná sám)
- Plná svéprávnost a plná moc (svéprávný může jednat sám, ale pověřuje plnou mocí jiného)
- Předběžné prohlášení, § 38 a násl. (svéprávný, očekávám nezpůsobilost, zařizuji se pro ten případ)
- Smlouva o nápomoci, § 45 a násl. (svéprávný, ale už potřebuji nápomoc, sjednávám si podpůrce se souhlasem soudu)
- Zastoupení členem domácnosti, § 49 a násl. (nesvéprávný, zatím nemám opatrovníka, zastupuje člen domácnosti se souhlasem soudu)
- Omezení svéprávnosti, § 55 a násl. (obvykle částečné, nutný úkon soudu, ustanoví opatrovníka; činnost opatrovnické rady)

NOZ: Právní úkony, výklad, neplatnost

▪ § 555

- (1) Právní jednání se **posuzuje podle svého obsahu**.
- (2) Má-li být určitým právním jednáním **zastřeno jiné právní jednání**, posoudí se **podle jeho pravé povahy**.

▪ § 575

- Má-li neplatné právní jednání náležitosti **jiného právního jednání**, které je platné, platí toto **jiné právní jednání**, pokud je z okolností **zřejmé, že vyjadřuje vůli jednajících osoby**.

▪ § 580

- (1) Neplatné je právní jednání, které se **příčí dobrým mravům**, jakož i právní jednání, které **odporuje zákonu**, pokud to smysl a účel zákona vyžaduje

▪ § 581

- Není-li osoba plně svéprávná, je **neplatné právní jednání, ke kterému není způsobilá**.
- Neplatné je i **právní jednání osoby jednající v duševní poruše, která ji činí neschopnou právně jednat**.

Hospitalizace, lůžková péče

- **§ 3**
  - (4) Hospitalizací se rozumí doba **zpravidla delší než 24 hodin**, po kterou je pacientovi přijatému na lůžko ve zdravotnickém zařízení poskytovatele lůžkové péče **poskytována lůžková péče**.
- **§ 9 Lůžková péče**
  - (1) Lůžková péče je zdravotní péčí, kterou **nelze poskytnout ambulantně** a pro její poskytnutí je **nezbytná hospitalizace pacienta**. Lůžková péče musí být poskytována v rámci nepřetržitého provozu.
- **§ 8 Jednodenní péče**
  - Jednodenní péče je zdravotní péčí, při jejímž poskytnutí se vyžaduje pobyt pacienta na lůžku po **dobu kratší než 24 hodin**, a to s ohledem na charakter a délku poskytovaných zdravotních výkonů. Při poskytování jednodenní péče musí být zajištěna nepřetržitá dostupnost akutní lůžkové péče intenzivní.
- **§ 7 Ambulantní péče**
  - (1) Ambulantní péče je zdravotní péčí, při níž se **nevyžaduje hospitalizace pacienta nebo přijetí pacienta na lůžko** do zdravotnického zařízení poskytovatele jednodenní péče.

Vnitřní řád

▪ § 28 (3) ZoZS: Pacient má při poskytování zdravotních služeb dále právo

- a) na úctu, důstojné zacházení, na ohleduplnost a respektování soukromí při poskytování zdravotních služeb v souladu s charakterem poskytovaných zdravotních služeb,
- d) být seznámen s vnitřním řádem zdravotnického zařízení lůžkové nebo jednodenní péče (dále jen „vnitřní řád“),
- e) na
  - 1. nepřetržitou přítomnost zákonného zástupce, popřípadě osoby určené zákonným zástupcem, pěstouna nebo jiné osoby, do jejíž péče byl pacient na základě rozhodnutí soudu nebo jiného orgánu svěřen, je-li nezletilou osobou,
  - 2. nepřetržitou přítomnost opatrovníka, popřípadě osoby určené opatrovníkem, je-li osobou, jejíž svéprávnost je omezena tak, že není způsobilá posoudit poskytnutí zdravotních služeb, popřípadě důsledky jejich poskytnutí (dále jen „pacient s omezenou svéprávností“),
  - 3. přítomnost osoby blízké nebo osoby určené pacientem,
    - a to v souladu s jinými právními předpisy a vnitřním řádem, a nenaruší-li přítomnost těchto osob poskytnutí zdravotních služeb; ...
- k) na poskytování zdravotních služeb v co nejméně omezujícím prostředí při zajištění kvality a bezpečí poskytovaných zdravotních služeb.

▪ § 46 (1) Poskytovatel je povinen zajistit

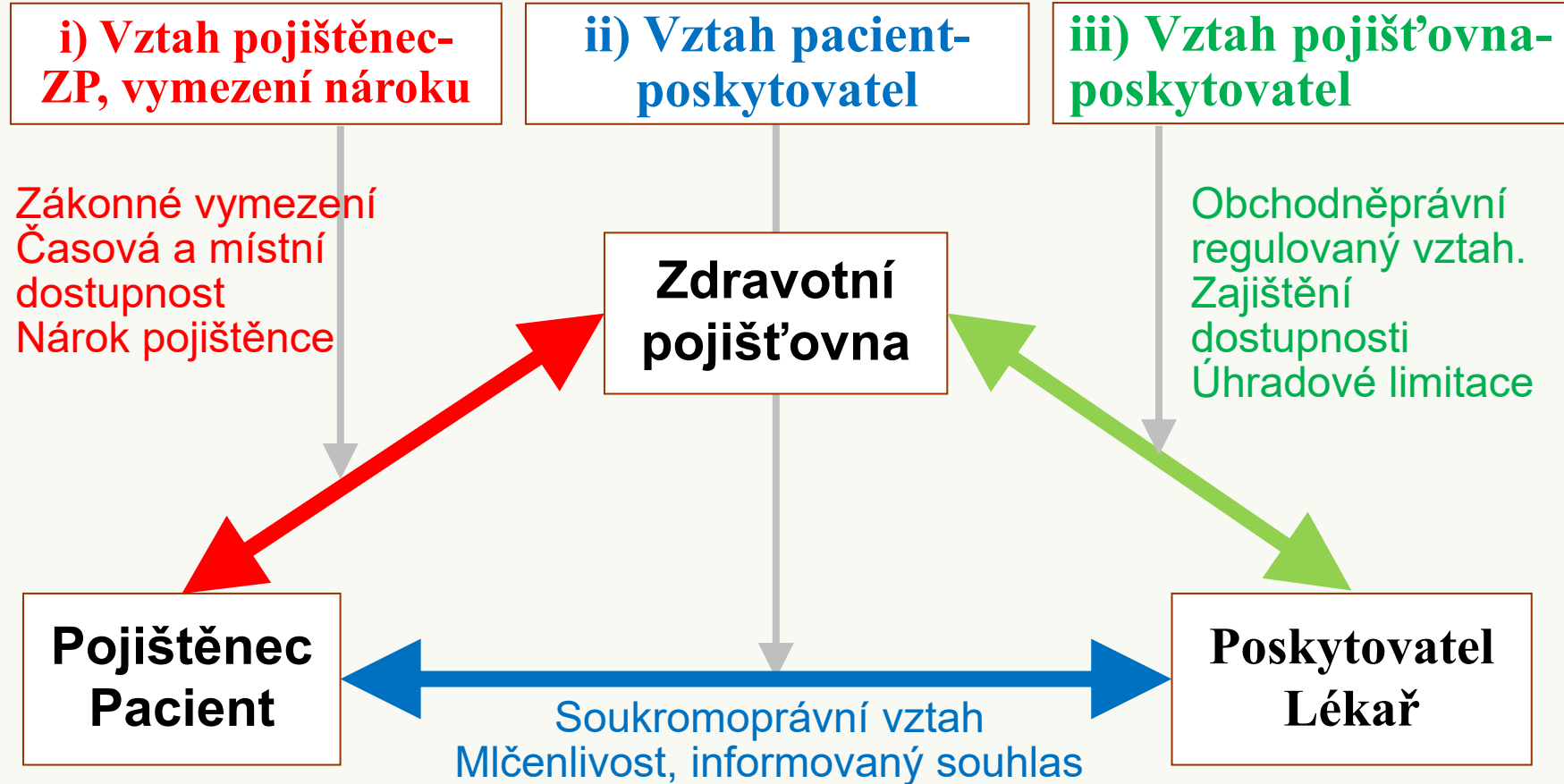
- a) aby byl pacient seznámen se svými právy a povinnostmi při poskytování zdravotních služeb a vnitřním řádem; **vnitřní řád nesmí zasahovat do práv pacienta nad míru**, která je nezbytně nutná **zejména** pro řádný chod zdravotnického zařízení a respektování práv ostatních pacientů,

Vztah pacient-poskytovatel

Základy: LZPS

- **Poskytování péče:**
  - Čl. 31 Listiny: „**Každý** má právo na ochranu zdraví.
  - Zákon 372/2011 Sb. o zdravotních službách, práva **pacientů**
  - Další oborové předpisy – léčiva, zdr. prostředky, ochrana veřejného zdraví, záchranná služba...
  - Občanský zákoník, Trestní zákon
- **Solidární hrazení péče**
  - Čl. 31 Listiny: **Občané** mají na základě veřejného pojištění právo na bezplatnou zdravotní péči a na zdravotní pomůcky **za podmínek**, které stanoví **zákon**“
  - Zákon 48/1997 Sb. o veřejném zdravotním pojištění, práva **pojištěnců** a **smluvních PZS**
  - Úhradové předpisy – SZV, úhradová vyhláška, časová a místní, rozhodnutí SÚKL o VaPÚ...
Význam a závaznost?

Úhradový systém

Vztah pacient - poskytovatel

- **§ 2636 NOZ**

- (1) Smlouvou o péči o zdraví se **poskytovatel** vůči **příkazci** zavazuje pečovat v rámci svého povolání nebo předmětu činnosti o zdraví **ošetřovaného**, ať již je jím příkazce nebo třetí osoba.
- (2) Příkazce zaplatí poskytovateli **odměnu**, je-li to ujednáno; to neplatí, stanoví-li jiný právní předpis, že se péče o zdraví hradí výlučně z jiných zdrojů.

- **Co z toho vyplývá**

- Je věcí pacienta, co si „přikáže“ a co odmítne negativním reversem (ne věcí lékaře, nemocnice či pojišťovny)
- Co nezaplatí pojišťovna, zaplatí pacient (srv. §41 ZoZS)

Smluvní vztah poskytovatel-pojišťovna

▪ §17 odst. 2, 48/1997 Sb.: Rámcové smlouvy

- Smlouva mezi ZP a ZZ se řídí **rámcovou smlouvou**, která je výsledkem dohodovacího řízení mezi zástupci svazů zdravotních pojišťoven a zástupci příslušných skupinových smluvních zdravotnických zařízení zastupovaných svými zájmovými sdruženími.
- **Rámcová smlouva obsahuje vždy ustanovení**, které se týká doby účinnosti, způsobu a důvodu ukončení smlouvy podle odstavce 1 s **tím, že smlouvu je možno ukončit vždy k 1. lednu následujícího roku**, přičemž výpovědní lhůta **musí být nejméně šest měsíců**. Tato výpovědní lhůta neplatí v případech, že v důsledku závažných okolností nelze rozumně očekávat další plnění smlouvy.

Smluvní vztah poskytovatel-pojišťovna

- **§ 17 odst. 4, seznam výkonů**
  - Ministerstvo zdravotnictví stanoví vyhláškou Seznam zdravotních výkonů s bodovými hodnotami.
- **§17 odst. 5, úhradová vyhláška**
  - Nestanoví-li tento zákon jinak, hodnoty bodu, výše úhrad hrazených služeb a **regulační omezení** se vždy na následující kalendářní rok dohodnou v dohodovacím řízení ...
  - Nedojde-li v dohodovacím řízení k dohodě do 120 dnů před skončením příslušného kalendářního roku nebo shledá-li Ministerstvo zdravotnictví, že tato dohoda není v souladu s právními předpisy nebo veřejným zájmem, **stanoví hodnoty bodu**, výši úhrad hrazených služeb a regulační omezení na následující kalendářní rok **Ministerstvo zdravotnictví vyhláškou**.
  - Vyhláška podle věty čtvrté a páté se použije, **pokud se poskytovatel a zdravotní pojišťovna** za podmínky dodržení zdravotně pojistného plánu zdravotní pojišťovny **nedohodnou o způsobu úhrady, výši úhrady a regulačních omezeních jinak**.

Práva a povinnosti pacienta/pojištěnce

§ 28, práva pacienta

- **§ 28 (1) Zdravotní služby lze pacientovi poskytnout pouze s jeho svobodným a informovaným souhlasem, nestanoví-li tento zákon jinak.**
- **§ 28 (2) Pacient má právo na poskytování zdravotních služeb na náležitě odborné úrovni.**
- **§28 (3) Pacient má při poskytování zdravotních služeb dále právo**
  - *a)* na úctu, důstojné zacházení, na ohleduplnost a respektování soukromí při poskytování zdravotních služeb v souladu s charakterem poskytovaných zdravotních služeb,
  - *b)* zvolit si poskytovatele oprávněného k poskytnutí zdravotních služeb, které odpovídají zdravotním potřebám pacienta, a zdravotnické zařízení, pokud tento zákon nebo jiné právní předpisy nestanoví jinak,
  - *c)* vyžádat si konzultační služby od jiného poskytovatele, popřípadě zdravotnického pracovníka, než který mu poskytuje zdravotní služby; to neplatí, jde-li o poskytování neodkladné péče nebo o osoby ve výkonu vazby, trestu odnětí svobody nebo zabezpečovací detence,
  - *d)* být seznámen s vnitřním řádem zdravotnického zařízení lůžkové nebo jednodenní péče (dále jen „vnitřní řád“),

§ 28, práva pacienta

▪ §28 (3) Pacient má při poskytování zdravotních služeb dále právo

▪ e) na

- 1. nepřetržitou přítomnost zákonného zástupce, popřípadě osoby určené zákonným zástupcem, pěstouna nebo jiné osoby, do jejíž péče byl pacient na základě rozhodnutí soudu nebo jiného orgánu svěřen, je-li nezletilou osobou,
- 2. nepřetržitou přítomnost opatrovníka, popřípadě osoby určené opatrovníkem, je-li osobou, jejíž svéprávnost je omezena tak, že není způsobilá posoudit poskytnutí zdravotních služeb, popřípadě důsledky jejich poskytnutí (dále jen „pacient s omezenou svéprávností“),
- 3. přítomnost osoby blízké nebo osoby určené pacientem,

a to v souladu s jinými právními předpisy a vnitřním řádem, a nenaruší-li přítomnost těchto osob poskytnutí zdravotních služeb; to neplatí, jde-li o osoby ve výkonu vazby, trestu odnětí svobody nebo zabezpečovací detence; tím není dotčen § 47 odst. 1 písm. b),

- **f) být předem informován o ceně poskytovaných zdravotních služeb nehrazených nebo částečně hrazených z veřejného zdravotního pojištění a o způsobu jejich úhrady, pokud to jeho zdravotní stav umožňuje,**
- **g) znát jméno, popřípadě jména, a příjmení zdravotnických pracovníků a jiných odborných pracovníků přímo zúčastněných na poskytování zdravotních služeb a osob připravujících se u poskytovatele na výkon zdravotnického povolání, které jsou při poskytování zdravotních služeb přítomny, popřípadě provádějí činnosti, které jsou součástí výuky,**
- **h) odmítnout přítomnost osob, které nejsou na poskytování zdravotních služeb přímo zúčastněny, a osob připravujících se na výkon povolání zdravotnického pracovníka,**
- **i) přijímat návštěvy ve zdravotnickém zařízení lůžkové nebo jednodenní péče, a to s ohledem na svůj zdravotní stav a v souladu s vnitřním řádem a způsobem, který neporušuje práva ostatních pacientů, pokud tento zákon nebo jiný právní předpis nestanoví jinak,**
- **j) přijímat ve zdravotnickém zařízení lůžkové nebo jednodenní péče duchovní péči a duchovní podporu od duchovních církví a náboženských společností registrovaných v České republice nebo od osob pověřených výkonem duchovenské činnosti (dále jen „duchovní“) v souladu s vnitřním řádem a způsobem, který neporušuje práva ostatních pacientů, a s ohledem na svůj zdravotní stav, nestanoví-li jiný právní předpis jinak; návštěvu duchovního nelze pacientovi odeprít v případech ohrožení jeho života nebo vážného poškození zdraví, nestanoví-li jiný právní předpis jinak,**
- **k) na poskytování zdravotních služeb v co nejméně omezujícím prostředí při zajištění kvality a bezpečí poskytovaných zdravotních služeb.**

§ 41, povinnosti pacienta

- **§ 41 (1) Pacient je při poskytování zdravotních služeb povinen**
  - a) dodržovat navržený individuální léčebný postup, pokud s poskytováním zdravotních služeb vyslovil souhlas,
  - b) řídit se vnitřním řádem,
  - c) uhradit poskytovateli cenu poskytnutých zdravotních služeb nehrazených nebo částečně hrazených z veřejného zdravotního pojištění nebo jiných zdrojů, které mu byly poskytnuty s jeho souhlasem,
  - d) pravdivě informovat ošetřujícího zdravotnického pracovníka o dosavadním vývoji zdravotního stavu, včetně informací o infekčních nemocech¹⁶⁾, o zdravotních službách poskytovaných jinými poskytovateli, o užívání léčivých přípravků, včetně užívání návykových látek, a dalších skutečnostech podstatných pro poskytování zdravotních služeb,
  - e) nepožívat během hospitalizace alkohol nebo jiné návykové látky a podrobit se na základě rozhodnutí ošetřujícího lékaře v odůvodněných případech vyšetření za účelem prokázání, zda je nebo není pod vlivem alkoholu nebo jiných návykových látek.
- **§ 41 (2) Povinnosti podle odstavce 1 písm. c) a d) náleží zákonnému zástupci pacienta nebo opatrovníkovi. Zákonný zástupce nebo opatrovník pacienta je povinen vytvořit podmínky pro splnění povinností pacientem podle odstavce 1 písm. a), b) a e). Povinnosti podle odstavce 1 písm. a) a d), je-li pacient hospitalizován, se pro zákonného zástupce pacienta použijí přiměřeně; povinnost podle odstavce 1 písm. b), c) a e) platí i pro zákonného zástupce.**

§ 41, povinnosti pacienta

- **§ 41 (3) Pacient, zákonný zástupce nebo opatrovník pacienta, osoba určená pacientem, osoba blízká pacientovi nebo osoba ze společné domácnosti jsou povinni prokázat svou totožnost občanským průkazem, jestliže o to poskytovatel nebo zdravotnický pracovník, jehož prostřednictvím poskytovatel poskytuje pacientovi zdravotní služby, požádá. Povinnost prokázat se občanským průkazem má rovněž osoba, která uplatňuje podle tohoto zákona nebo jiného právního předpisu právo na informace o zdravotním stavu pacienta, a osoba, která hodlá hospitalizovaného pacienta navštívit a není osobou podle věty první. Jde-li o cizince, totožnost se prokazuje cestovním dokladem nebo jiným průkazem totožnosti. Má-li zdravotnický pracovník pochybnost, zda jde o osobu blízkou, osvědčí osoba blízká tuto skutečnost čestným prohlášením, ve kterém uvede své kontaktní údaje a číslo průkazu totožnosti; čestné prohlášení je součástí zdravotnické dokumentace vedené o pacientovi.**
- **§ 41 (4) Jestliže pacient, zákonný zástupce nebo opatrovník pacienta odmítne prokázání totožnosti podle odstavce 3, může poskytovatel nebo zdravotnický pracovník odmítnout poskytnutí zdravotní služby, nejde-li o pacienta, kterému je třeba poskytnout neodkladnou péči. Odmítne-li prokázání totožnosti jiná osoba uvedená v odstavci 3, může poskytovatel nebo zdravotnický pracovník odmítnout této osobě poskytnutí požadované součinnosti nebo jí neumožnit návštěvu hospitalizovaného pacienta. To neplatí, potvrdí-li pacient totožnost osoby. O odmítnutí návštěvy poskytovatel nebo zdravotnický pracovník ihned informuje hospitalizovaného pacienta, popřípadě ihned po té, co sdělení této informace umožní zdravotní stav pacienta.**

§ 11 ZVZP, práva pojištěnce

▪ § 11 (1) Pojištěnec má právo

- a) na výběr zdravotní pojišťovny, nestanoví-li tento zákon jinak,
- b) na výběr poskytovatele zdravotních služeb na území České republiky (dále jen „poskytovatel“), který je ve smluvním vztahu k příslušné zdravotní pojišťovně, a na výběr zdravotnického zařízení tohoto poskytovatele; v případě registrujícího poskytovatele může toto právo uplatnit jednou za 3 měsíce,
- c) na časovou a místní dostupnost hrazených služeb poskytovaných smluvními poskytovateli příslušné zdravotní pojišťovny,
- d) na poskytnutí hrazených služeb v rozsahu a za podmínek stanovených tímto zákonem, přičemž poskytovatel nesmí za tyto hrazené služby přijmout od pojištěnce žádnou úhradu,
- e) na výdej předepsaných zdravotnických prostředků, léčivých přípravků a potravin pro zvláštní lékařské účely, jde-li o zdravotnické prostředky, léčivé přípravky a potraviny pro zvláštní lékařské účely plně nebo částečně hrazené ze zdravotního pojištění v rozsahu a za podmínek stanovených tímto zákonem; to platí i v případech, kdy poskytovatel lékařské péče nemá se zdravotní pojišťovnou pojištěnce dosud uzavřenou smlouvu,
- f) na poskytnutí zdravotní péče hrazené v rozsahu a za podmínek stanovených tímto zákonem související s onemocněními s velmi nízkým výskytem v populaci ve smyslu přímo použitelného právního předpisu Evropské unie (dále jen „vzácná onemocnění“), včetně léčivých přípravků pro vzácná onemocnění, hrazených podle tohoto zákona,...

§ 11 ZVZP, práva pojištěnce

▪ § 11 (1) Pojištěnec má právo...

- g) na poskytnutí informací od zdravotní pojišťovny o jemu poskytnutých hrazených službách,
- h) podílet se na kontrole poskytnuté zdravotní péče hrazené zdravotním pojištěním,
- i) na vystavení dokladu o zaplacení regulačního poplatku podle § 16a,
- j) na vystavení dokladu o zaplacení doplatku za vydání částečně hrazeného léčivého přípravku nebo částečně hrazené potraviny pro zvláštní lékařské účely poskytovatelem lékařské péče, za poskytnutí částečně hrazeného zvláště účtovaného léčivého přípravku poskytnutého poskytovatelem zdravotních služeb nebo za vydání částečně hrazeného zdravotnického prostředku osobou oprávněnou vydávat zdravotnické prostředky podle zákona o zdravotnických prostředcích,
- k) na uhrazení částky přesahující limit pro doplatky za předepsané částečně hrazené léčivé přípravky nebo potraviny pro zvláštní lékařské účely podle § 16b zdravotní pojišťovnou ve lhůtě podle § 16b odst. 2,
- l) na náhradu nákladů, které vynaložil na neodkladnou zdravotní péči čerpanou v cizině, a to pouze do výše stanovené pro úhradu takové péče, pokud by byla poskytnuta na území České republiky,
- m) na náhradu nákladů, které vynaložil na zdravotní služby čerpané v jiném členském státě Evropské unie, pokud jde o zdravotní služby, které by byly při poskytnutí na území České republiky hrazeny ze zdravotního pojištění (dále jen „hrazené přeshraniční služby“), a to pouze do výše stanovené pro úhradu takových služeb, pokud by byly poskytnuty na území České republiky,
- n) na informace týkající se možností čerpat zdravotní služby v jiných členských státech Evropské unie.

§ 12 ZVZP, povinnosti pojištěnce

▪ § 12 Pojištěnec je povinen: ...

- d) poskytnout součinnost při poskytování zdravotních služeb a kontrole průběhu individuálního léčebného postupu a dodržovat poskytovatelem stanovený léčebný režim,
- e) podrobit se na vyzvání preventivním prohlídkám, pokud tak stanoví tento zákon nebo obecně závazné právní předpisy,
- f) dodržovat opatření směřující k odvrácení nemocí,
- g) vyvarovat se jednání, jehož cílem je vědomé poškození vlastního zdraví,
- h) prokazovat se při poskytování zdravotních služeb, s výjimkou poskytování léčivých přípravků, potravin pro zvláštní lékařské účely a zdravotnických prostředků, platným průkazem pojištěnce nebo náhradním dokladem vydaným příslušnou zdravotní pojišťovnou,...

Poučení a souhlas

§ 31, poučení

- **§ 31 (1) Poskytovatel je povinen**

- a) zajistit, aby byl pacient srozumitelným způsobem v dostatečném rozsahu informován o svém zdravotním stavu a o navrženém individuálním léčebném postupu a všech jeho změnách ,
- b) umožnit pacientovi nebo osobě určené pacientem klást doplňující otázky, vztahující se k jeho zdravotnímu stavu a navrhovaným zdravotním službám, které musí být srozumitelně zodpovězeny.

§ 31, poučení

- **§ 31 (2) Informace o zdravotním stavu obsahuje údaje o**
  - a) příčině a původu nemoci, jsou-li známy, jejím stadiu a předpokládaném vývoji,
  - b) účelu, povaze, předpokládaném přínosu, možných důsledcích a rizicích navrhovaných zdravotních služeb, včetně jednotlivých zdravotních výkonů,
  - c) jiných možnostech poskytnutí zdravotních služeb, jejich vhodnosti, přínosech a rizicích pro pacienta,
  - d) další potřebné léčbě,
  - e) omezeních a doporučeních ve způsobu života s ohledem na zdravotní stav a
  - f) možnosti ... vzdát se podání informace o zdravotním stavu podle § 32 a... určit osoby podle § 32 a 33 nebo vyslovit zákaz o podávání informací o zdravotním stavu podle § 33.
- **Informace o zdravotním stavu je pacientovi sdělena při přijetí do péče a dále vždy, je-li to s ohledem na poskytované zdravotní služby nebo zdravotní stav pacienta účelné.**

Poučení o alternativách, konzultační služby

- **§ 46 (1) Poskytovatel je povinen zajistit**

- c) aby byl pacient **informován o dalších zdravotních službách** a dalších možných sociálních službách, které mohou zlepšit jeho zdravotní stav, zejména o možnostech sociální, pracovní a pedagogické rehabilitace,
- d) aby jinému poskytovateli nebo jinému zdravotnickému pracovníkovi, od nichž si pacient vyžádal konzultační služby, byly zpřístupněny informace vedené o zdravotním stavu pacienta ve zdravotnické dokumentaci, které jsou pro poskytnutí konzultačních služeb nezbytně nutné,

§ 33, další úkony pacienta

- **(I) Pacient může při přijetí do péče určit osoby, které mohou být**
  - informovány o jeho zdravotním stavu, a současně může určit, zda tyto osoby mohou
  - nahlížet do zdravotnické dokumentace o něm vedené nebo do jiných zápisů vztahujících se k jeho zdravotnímu stavu, pořizovat si výpisy nebo kopie těchto dokumentů a
  - zda mohou v případech podle § 34 odst. 7 vysslovit souhlas nebo nesouhlas s poskytnutím zdravotních služeb.
- **Pacient může určit osoby nebo vyslovit zákaz poskytovat informace o zdravotním stavu kterékoliv osobě kdykoliv po přijetí do péče, rovněž může určení osoby nebo vyslovení zákazu poskytovat informace o zdravotním stavu kdykoliv odvolat.**

§ 34, souhlas pacienta

- **(1) Souhlas s poskytnutím zdravotních služeb se pokládá za**
  - a) svobodný, je-li dán bez jakéhokoliv nátlaku,
  - b) informovaný, je-li pacientovi před vyslovením souhlasu podána informace podle § 31; souhlas se pokládá za informovaný také v případě, že se pacient podle § 32 odst. 1 podání informace vzdal.
- **(2) Písemná forma souhlasu se vyžaduje, pokud tak stanoví jiný právní předpis nebo pokud tak s ohledem na charakter poskytovaných zdravotních služeb určí poskytovatel. Souhlas s hospitalizací musí být vždy v písemné formě. Na vyžádání je pacientovi poskytnuta kopie písemné formy souhlasu.**

§ 34, souhlas pacienta

- (3) Pacientovi, kterému byla podána informace o zdravotním stavu nebo se podání informace podle § 32 odst. 1 vzdal a který odmítá vyslovit souhlas s poskytnutím zdravotních služeb, nejde-li o případ, kdy lze zdravotní služby poskytnout bez souhlasu, je opakovaně podána informace o jeho zdravotním stavu v rozsahu a způsobem, ze kterého je zřejmé, že neposkytnutí zdravotních služeb může vážně poškodit jeho zdraví nebo ohrozit život. Jestliže pacient i nadále odmítá vyslovit souhlas, učiní o tom písemné prohlášení (revers).

Cena péče nehrazené

- **§ 28 (3) ZoZS: Pacient má při poskytování zdravotních služeb dále právo**
  - *f)* být předem informován o ceně poskytovaných zdravotních služeb nehrazených nebo částečně hrazených z veřejného zdravotního pojištění a o způsobu jejich úhrady, pokud to jeho zdravotní stav umožňuje,
- **§ 45 (2) Poskytovatel je povinen**
  - *a)* informovat pacienta o ceně poskytovaných zdravotních služeb nehrazených nebo částečně hrazených z veřejného zdravotního pojištění, a to před jejich poskytnutím, a vystavit účet za uhrazené zdravotní služby, nestanoví-li jiný právní předpis jinak,
  - *b)* zpracovat seznam cen poskytovaných zdravotních služeb nehrazených a částečně hrazených z veřejného zdravotního pojištění a umístit ho tak, aby byl seznam přístupný pacientům; to neplatí pro poskytovatele lékárenské péče,

Nezletilí, nesvéprávní

▪ § 35

- (1) Při poskytování zdravotních služeb **nezletilému pacientovi** je třeba zjistit jeho názor na poskytnutí zamýšlených zdravotních služeb, jestliže je to přiměřené **rozumové a volní vyspělosti jeho věku**. Tento názor musí být zohledněn jako faktor, jehož závažnost narůstá úměrně s věkem a stupněm rozumové a volní vyspělosti nezletilého pacienta. Pro vyslovení **souhlasu** s poskytnutím zdravotních služeb **nezletilému pacientovi** se **použijí právní předpisy upravující svéprávnost fyzických osob⁴⁹⁾** s tím, že nezletilému pacientovi lze zamýšlené zdravotní služby poskytnout na základě jeho souhlasu, jestliže je provedení takového úkonu **přiměřené jeho rozumové a volní vyspělosti odpovídající jeho věku**. Tím není dotčena možnost poskytování zdravotních služeb bez souhlasu.
- (2) Poskytnutí zdravotních služeb na základě souhlasu nezletilého pacienta **nebrání tomu**, aby ošetřující zdravotnický pracovník podal zákonnému zástupci informaci o poskytnutých zdravotních službách nebo zdravotním stavu nezletilého pacienta.

Nezletilí, nesvéprávní

▪ § 35

- (3) Jde-li o zdravotní služby, které spočívají v poskytnutí
  - a) neodkladné péče, která není péčí podle § 38 odst. 4, nebo
  - b) akutní péče, a
- souhlas zákonného zástupce **nelze získat bez zbytečného odkladu**, rozhodne o jejich poskytnutí **ošetřující zdravotnický pracovník**. To neplatí, lze-li zdravotní služby poskytnout podle odstavce I na základě souhlasu nezletilého pacienta.
- (4) Jde-li o pacienta s **omezenou svéprávností**, odstavce **I až 3 se použijí obdobně** s tím, že věk pacienta se nezohledňuje.
- (5) Jde-li o pacienta uvedeného v § 28 odst. 4, poskytovatel vyloučí, má-li podezření, že je tento pacient zneužíván nebo týrán, popřípadě, že je ohrožován jeho zdravý vývoj, přítomnost osob uvedených v § 28 odst. 3 písm. e) při poskytování zdravotních služeb, pokud jde o vyšetření za účelem vyloučení známek uvedených skutečností.

Dříve vyslovená přání

▪ § 36 Dříve vyslovené přání

- (1) Pacient může pro případ, kdy by se dostal do takového zdravotního stavu, ve kterém nebude schopen vyslovit souhlas nebo nesouhlas s poskytnutím zdravotních služeb a způsobem jejich poskytnutí, tento souhlas nebo nesouhlas předem vyslovit (dále jen „dříve vyslovené přání“).
- (2) Poskytovatel bude brát zřetel na dříve vyslovené přání pacienta, má-li ho k dispozici, a to za podmínky, že v době poskytování zdravotních služeb nastala předvídatelná situace, k níž se dříve vyslovené přání vztahuje, a pacient je v takovém zdravotním stavu, kdy není schopen vyslovit nový souhlas nebo nesouhlas. Bude respektováno jen takové dříve vyslovené přání, které bylo učiněno na základě písemného poučení pacienta o důsledcích jeho rozhodnutí, a to lékařem v oboru všeobecné praktické lékařství, u něhož je pacient registrován, nebo jiným ošetřujícím lékařem v oboru zdravotní péče, s níž dříve vyslovené přání souvisí.
- (3) Dříve vyslovené přání musí mít písemnou formu a musí být opatřeno úředně ověřeným podpisem pacienta. Součástí dříve vysloveného přání je písemné poučení podle odstavce 2.
- (4) Pacient může učinit dříve vyslovené přání též při přijetí do péče poskytovatelem nebo kdykoliv v průběhu hospitalizace, a to pro poskytování zdravotních služeb zajišťovaných tímto poskytovatelem. Takto vyslovené přání se zaznamená do zdravotnické dokumentace vedené o pacientovi; záznam podepíše pacient, zdravotnický pracovník a svědek; v tomto případě se nepostupuje podle odstavce 3.
- (5) Dříve vyslovené přání
  - a) není třeba respektovat, pokud od doby jeho vyslovení došlo v poskytování zdravotních služeb, k nimž se toto přání vztahuje, k takovému vývoji, že lze důvodně předpokládat, že by pacient vyslovil souhlas s jejich poskytnutím; rozhodnutí o nerespektování dříve vysloveného přání pacienta a důvody, které k němu vedly, se zaznamenají do zdravotnické dokumentace vedené o pacientovi,
  - b) nelze respektovat, pokud nabádá k takovým postupům, jejichž výsledkem je aktivní způsobení smrti,
  - c) nelze respektovat, pokud by jeho splnění mohlo ohrozit jiné osoby,
  - d) nelze respektovat, pokud byly v době, kdy poskytovatel neměl k dispozici dříve vyslovené přání, započaty takové zdravotní výkony, jejichž přerušeni by vedlo k aktivnímu způsobení smrti.
- (6) Dříve vyslovené přání nelze uplatnit, jde-li o nezletilé pacienty nebo pacienty s omezenou svéprávností.

ÚS: „Nejlepší zájem dítěte“

- **Ústavní soud III. ÚS 459/03: „Nejlepší zájem dítěte“**
  - Ochrana zdraví a života dítěte, je zcela relevantním a více než dostatečným důvodem pro zásah do rodičovských práv a omezení náboženské svobody, kdy jde o hodnotu, jejíž ochrana je v systému základních práv a svobod jednoznačně prioritní.

§ 38, péče bez souhlasu

- **(I) Pacienta lze bez souhlasu hospitalizovat, jestliže**
  - a) mu**
    - 1. bylo pravomocným rozhodnutím soudu uloženo ochranné léčení formou lůžkové péče,
    - 2. je nařízena izolace, karanténa nebo léčení podle zákona o ochraně veřejného zdraví,
    - 3. je podle trestního řádu nebo občanského soudního řádu nařízeno vyšetření zdravotního stavu,
  - **b) ohrožuje bezprostředně a závažným způsobem sebe nebo své okolí a jeví známky duševní poruchy nebo touto poruchou trpí nebo je pod vlivem návykové látky, pokud hrozbu pro pacienta nebo jeho okolí nelze odvrátit jinak, nebo**
  - **c) jeho zdravotní stav vyžaduje poskytnutí neodkladné péče a zároveň neumožňuje, aby vyslovil souhlas.**

§ 38, péče bez souhlasu

- **(4) Nezletilému pacientovi nebo pacientovi zbavenému způsobilosti k právním úkonům lze bez souhlasu poskytnout neodkladnou péči, jde-li o**
  - a) případy podle odstavce 3 písm. b), nebo
  - b) zdravotní služby nezbytné k záchraně života nebo zamezení vážného poškození zdraví.
- **(5) Nezletilému pacientovi nebo pacientovi zbavenému způsobilosti k právním úkonům lze poskytnout neodkladnou péči bez souhlasu zákonného zástupce, pokud je u něj podezření na týrání, zneužívání nebo zanedbávání.**

Odmítnutí péče

- **§ 48 ZoZS**
- **(I) Poskytovatel, kterého si pacient zvolil, může odmítnout přijetí pacienta do péče, pokud**
  - a) by přijetím pacienta bylo **překročeno únosné pracovní zatížení** nebo jeho přijetí **brání provozní důvody (NEBO)**, personální zabezpečení nebo technické a věcné vybavení zdravotnického zařízení; **překročením únosného pracovního zatížení** se rozumí stav, kdy by zajištěním zdravotních služeb o tohoto pacienta došlo ke snížení úrovně kvality a bezpečnosti zdravotních služeb poskytovaných pacientům již přijatým,
  - b) (přílišná vzdálenost místa pobytu a výkon návštěvní služby), nebo
  - c) není pojištěncem zdravotní pojišťovny, se kterou má poskytovatel uzavřenu smlouvu podle zákona o veřejném zdravotním pojištění ...

Ukončení péče

- **ZoZS, § 48 (2) Poskytovatel může ukončit péči o pacienta v případě, že**
  - a) prokazatelně předá pacienta s jeho souhlasem do péče jiného poskytovatele,
  - b) pominou důvody pro poskytování zdravotních služeb; to neplatí, jde-li o registrujícího poskytovatele; ustanovení § 47 odst. 2 není dotčeno,
  - c) pacient vysloví nesouhlas s poskytováním veškerých zdravotních služeb,
  - d) pacient závažným způsobem omezuje práva ostatních pacientů, úmyslně a soustavně nedodrží navržený individuální léčebný postup, pokud s poskytováním zdravotních služeb vyslovil souhlas, **nebo se neřídí vnitřním řádem** a jeho chování není způsobeno zdravotním stavem,
  - e) přestal poskytovat součinnost nezbytnou pro další poskytování zdravotních služeb; to neplatí, jestliže neposkytování součinnosti souvisí se zdravotním stavem pacienta;ukončením péče nesmí dojít k bezprostřednímu ohrožení života nebo vážnému poškození zdraví pacienta.

Odmítnutí, ukončení

- **ZoZS, § 48 (3)**

- Poskytovatel nesmí odmítnout přijetí pacienta do péče podle odstavce 1 nebo ukončit péči o něj podle odstavce 2 písm. d) nebo e), jde-li o pacienta, kterému je třeba poskytnout neodkladnou péči, jde-li o porod nebo jde o zdravotní služby, které jsou nezbytné z hlediska ochrany veřejného zdraví nebo ochrany zdraví při práci, dále jde-li o krizové situace nebo výkon ochranného léčení nařízeného soudem, pokud jiný právní předpis nestanoví jinak.

- **ZoZS, § 48 (5)**

- (5) Důvody odmítnutí přijetí pacienta do péče podle odstavce 1 nebo ukončení péče podle odstavce 2 posuzuje poskytovatel.
- Poskytovatel o odmítnutí přijetí do péče podle odstavce 1 nebo o ukončení péče podle odstavce 2 písm. d) a e) nebo o odmítnutí poskytnutí zdravotních služeb podle § 50 odst. 2 vydá pacientovi písemnou zprávu, ve které je uveden důvod odmítnutí nebo ukončení.

Zdravotnická dokumentace

- **§ 53 (1) Poskytovatel je povinen vést a uchovávat zdravotnickou dokumentaci a nakládat s ní podle tohoto zákona a jiných právních předpisů.**
- **§ 53 (2) Zdravotnická dokumentace podle účelu jejího zaměření obsahuje**
  - Identifikaci poskytovatele a pacienta
  - informace o zdravotním stavu pacienta, o průběhu a výsledku poskytovaných zdravotních služeb a o dalších významných okolnostech souvisejících se zdravotním stavem pacienta a s postupem při poskytování zdravotních služeb
- **Význam:**
  - Stížnosti a spory s pacienty, včetně „sporů o zaplacení“
  - Revize ZP, povinnost umět doložit splnění podmínek úhrady

Zdravotnická dokumentace: návaznost

- **§ 45 (2) ZoZS Poskytovatel je povinen**
  - **f) předat zprávu o poskytnutých zdravotních službách registrujícímu poskytovateli v oboru všeobecné praktické lékařství nebo v oboru praktické lékařství pro děti a dorost**, je-li mu tento poskytovatel znám, a na vyžádání též poskytovateli zdravotnické záchranné služby nebo pacientovi; registrující poskytovatel v oboru zubní lékařství nebo v oboru gynekologie a porodnictví má povinnost předat zprávu jen v případě, kdy poskytnutí zdravotních služeb indikoval registrující poskytovatel v oboru všeobecné praktické lékařství nebo v oboru praktické lékařství pro děti a dorost,
  - **g) předat jiným poskytovatelům zdravotních služeb nebo poskytovatelům sociálních služeb potřebné informace o zdravotním stavu pacienta** nezbytné k zajištění návaznosti dalších zdravotních a sociálních služeb poskytovaných pacientovi,

Zdravotnická dokumentace: přístup

- **§ 65 (1) Do zdravotnické dokumentace vedené o pacientovi mohou v přítomnosti zaměstnance pověřeného poskytovatelem nahlížet, pořizovat si její výpisy nebo kopie**
  - a) pacient, zákonný zástupce nebo opatrovník pacienta; do záznamů autorizovaných psychologických metod a popisu léčby psychoterapeutickými prostředky může pacient, zákonný zástupce nebo opatrovník pacienta nahlížet nebo si pořizovat výpisy nebo kopie pouze v rozsahu záznamu popisu příznaků onemocnění, diagnózy, popisu terapeutického přístupu a interpretace výsledků testů,
  - b) osoby určené pacientem, zákonným zástupcem nebo opatrovníkem pacienta, pěstoun nebo jiná pečující osoba; v případě záznamů autorizovaných psychologických metod a popisu léčby psychoterapeutickými prostředky se postupuje podle písmene a),
  - c) osoby blízké zemřelému pacientovi v rozsahu stanoveném v § 33 odst. 4;
  - postupy podle písmene a), b) nebo c) nesmí narušit poskytování zdravotních služeb.
- **§ 66 odst. 4 ZoZS**
  - (4) V případě, že je zdravotnická dokumentace vedena pouze v elektronické podobě, má pacient nebo jiná osoba oprávněná podle § 65 právo nahlížet dálkovým přístupem nebo na pořízení její kopie na technickém nosiči dat, který si určí, nebrání-li tomu technické možnosti poskytovatele; to neplatí, požaduje-li listinnou podobu.

K diskusi, dotazům a zopakování:

- **Nesvéprávní pacienti**
- **Využití telemedicínských metod, souhlas pacienta**
- **Problematika hospitalizace dětských pacientů a práva rodičů**
- **Informovaný souhlas obecně**
- **Správný právní formát u Informovaného souhlasu, náplně práce lékařů**
- **Problematika poučení a souhlasu pacienta**
- **Jak snížit objem listinné zdravotnické dokumentace**

DOSTÁL CONSULTING

EXCELLENCE IN HEALTH & PHARMA

Děkuji za pozornost

Ondřej Dostál

ondrej.dostal@zdravopravo.cz